

T.R.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
İstanbul İl Başkanlığı

Tarih: 07.03.2012
Sayı: 271

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLİ MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Medeni Kanununda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini arz ederim. 07.03.2012

Av. Mahmut TANAL
CHP İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler			
Esas Komisyon	Adalet			
Tarih:		22 Mart 2012		E. No: 2/431
Ysm. Üsm.	Bş.R. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gn. Sek.
TBMM Başkanlığı				

GENEL GEREKÇE

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 303. maddesine göre, "*Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer. Çocuğa doğumdan sonra kayyım atanmışsa, çocuk hakkında bir yıllık süre, atamanın kayyıma tebliği tarihinde; hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihte işlemeye başlar. Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, bir yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar. Bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabilir.*"

Babalık davası ile ilgili hükümler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 301-304. maddeleri arasında düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 303. maddesinin birinci fıkrasında babalık davasının, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabileceği, ananın dava hakkının, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşeceği düzenlenmiştir. Değişikliğe konu kuralı içeren ikinci fıkrasında, çocuğa doğumdan sonra kayyım atanmışsa çocuk hakkında bir yıllık sürenin, atamanın kayyıma tebliği tarihinde, hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihten itibaren işlemeye başlayacağı, üçüncü fıkrasında, çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa bir yıllık sürenin bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlayacağı, dördüncü fıkrasında ise, bir yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir ay içinde dava açılabileceği öngörülmektedir. Türk Medeni Kanunu'nun 303. maddesinde babalık davası için öngörülmüş olan süreler hak düşürücü sürelerdir.

Kişinin soybağını bilmesi en temel haklarından birisidir. Kişinin babası olmayan birinin üzerine kaydedilmesi ve bunu daha sonra öğrenmesi durumunda dava açma hakkının değişikliğe konu kural ile belli bir süreyle sınırlandırılmasının Anayasa'nın temel ilkeleri ve demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırılık teşkil etmekte ve hak arama özgürlüğünün sınırlandırmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuk güvenliğini sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı*" başlıklı 17. maddesinde, "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*" denilmektedir. Buna göre kişinin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma hakkı birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez, vazgeçilmez temel haklardandır. Bu haklara karşı her türlü engelin ortadan kaldırılması da devlete görev olarak verilmiştir. Güçlüler karşısında güçsüzleri koruyacak olan devlet gerçek eşitliği sağlayacak, toplumsal dengeyi koruyacak ve böylece sosyal niteliğine ulaşacaktır. Bu itibarla kişilerin yaşayışlarına ilişkin yasal düzenlemeler "*yaşama hakkı ile maddî ve manevî varlığını koruma hakları*" nı önemli ölçüde zedeleyecek veya ortadan kaldıracak kuralları içermemelidir.

Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesinde, herkesin gerekli araç ve yollardan yararlanarak yargı organları önünde davacı ya da davalı olarak sav ve savunma hakkı bulunduğu belirtilmektedir. Maddeyle güvence altına alınan dava yoluyla hak arama

özgürlüğü, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir.

Çocuk hakkındaki bir yıllık babalık davası açma süresinin çocuğa doğumdan sonra hiç kayyım atanmamışsa, çocuğun ergin olduğu tarihte işlemeye başlayacağı öngörülmektedir. Kuralda öngörülen dava açma süresi, yargılama usulüne ilişkin olup, soybağı davalarında dava açma süresini belirleyip belirlememe yetkisi, Anayasa’da belirlenen kurallara bağlı kalmak ve adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini gözetmek koşuluyla yasama organının takdirindedir.

Soybağı davalarında dava açma süresine ilişkin hükümleri düzenlenirken hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan ölçülülük ilkesiyle bağlı kalınmalıdır. Bu ilke ise “*elverişlilik*”, “*gereklilik*” ve “*orantılılık*” olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. “*Elverişlilik*”, getirilen kuralın, ulaşılmak istenen amaç için elverişli olmasını, “*gereklilik*”, getirilen kuralın, ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmasını ve “*orantılılık*” ise getirilen kural ve ulaşılmak istenen amaç arasında olması gereken ölçüyü ifade etmektedir.

Ölçülülük ilkesi nedeniyle Devlet, sınırlamadan beklenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengeyi sağlamakla yükümlüdür. Anayasa’da düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı ile Devlet’in herkesin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlama görevi göz önüne alındığında; kişi evlilik dışı dünyaya gelse bile, ana babasını bilmek, babasının nüfusuna yazılmak, bunun getireceği haklardan yararlanmak, ana ve babasından kendisine karşı olan görevlerini yerine getirmelerini istemek gibi kişiliğine bağlı temel haklara sahiptir.

Söz konusu kural ile çocuğun babalık davasını açma hakkının hiç kayyım atanmamışsa ergin olduğu tarihten itibaren bir yıllık süre ile sınırlandırılmasının gerekçesinin, davalı babanın sürekli olarak dava tehdidi altında kalmamasını sağlamaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Davalı babanın veya ailesinin uzun süre dava tehdidi altında bulunmaması, diğer yandan da çocuğun ana babasını bilme, babasının nüfusuna yazılma ve hak arama özgürlüklerinin zarar görmemesi amacıyla, her iki taraf açısından yasa koyucunun süre koyma konusundaki takdir yetkisini makul bir süre olarak belirlemesi gerekmektedir. Hak düşürücü niteliğinden dolayı itiraz konusu kuralda öngörülen sürenin geçmesinden sonra çocuğun babası ile arasındaki soybağını kurma olanağını yitirmesi hususu göz önüne alındığında, çocuk hakkında hiç kayyım atanmamışsa ergin olduğu tarihten itibaren işleyecek olan bir yıllık dava açma süresi yeterli ve makul olmadığı gibi, ölçülü de değildir.

Aynı zamanda Türk Medeni Kanununun 303. Maddesinin 2. Fıkrası Anayasa Mahkemesinin 27.10.2011 gün ve 2010/71E. 2011/143K. sayılı kararı ile kural Anayasa’nın 2,17 ve 36. Maddelerine aykırılığı gerekçesiyle iptal edilmiştir. Bu nedenle kanunda bir boşluk meydana gelmiştir. 2. fıkranın değişmesi 3. Fıkra da etki edeceğinden bu fıkranın da değiştirilmesi gerekmektedir.

Bu mağduriyetin ve hukuksuzluğun son bulması amacıyla söz konusu kanun değişikliği teklifi hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 303. Maddesinin 2. ve 3. Fıkraları Anayasa'nın 2, 17 ve 36. Maddelerine aykırı olduğu gerekçesi ile değıştirilmelidir. Çocuğun babası ile arasındaki soybağını kurma hakkı, çocuğa doğumdan sonra kayyım atanmışsa, atamadan sonra beş yıllık süre, hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihten itibaren beş yıllık süre içinde kullanılmalıdır. Hala yürürlükte olan kurala göre bu hak bir yıllık süre ile sınırlandırılmıştır. Bu süre hak arama için oldukça kısa bir süredir. 2. Fıkroda yapılan değışiklik 3. Fıkrayı da etkilediğinden aynı doğrultuda değışikliğin 3. Fıkraya da yapılması gerekmektedir. Bu hükmün değıştirilmesi amacıyla söz konusu yasa teklifi hazırlanmıştır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRK MEDENİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4721 Sayılı Kanunun 303'üncü maddesinin 2'inci ve 3'üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“MADDE 303- Babalık davası, çocuğun doğumundan önce veya sonra açılabilir. Ananın dava hakkı, doğumdan başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

Çocuğun dava hakkı ise beş yıllık süreye tabidir. Çocuğa doğumdan sonra kayyım atanmışsa, çocuk hakkında beş yıllık süre, atamanın kayyıma tebliği tarihinde; hiç kayyım atanmamışsa çocuğun ergin olduğu tarihte işlemeye başlar.

Çocuk ile başka bir erkek arasında soybağı ilişkisi varsa, beş yıllık süre bu ilişkinin ortadan kalktığı tarihte işlemeye başlar. Beş yıllık süre geçtikten sonra gecikmeyi haklı kılan sebepler varsa, sebebin ortadan kalkmasından başlayarak bir yıl içinde dava açılabilir

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.